

J. E. RUDZUTAK

MUISTELMAPALOJA

Tahdon kertoa tässä pikku paloin muistelmiani siitä, miten tapasin Iljitšiä hänen harvoina lepohetkinään.

Iljitsissä ei ollut häivettäkään siitä jäyhyydestä ja vaativaisuudesta, mikä ilmeni, kun puhuttiin työasioista; hän oli tavattoman vapaa ja osoitti toverillista huolenpitoa välittämättä laisinkaan omakohtaisesta mukavuudestaan.

Toisinaan sovittiin lauantai-iltana, että mennään yhdessä metsälle pyhäpäivänä. Jo neljän tienoissa aamulla Iljitš herätti puhelimitse. Minun noustessani Iljitš ehti aina tulla ovellemme metsästäjän varusteinen, jalassa huopikkaat, yllään musta varsannahkatakki ja alituisesti mukanaan pari voileipää paperikäärössä ja peltirasia, jossa oli pienittyjä sokeripaloja ja hyppysellinen teenlehtiä.

Olimme kerran talvella 1920 jo pimeällä tulossa kotiin epäonnistuneelta metsästysretkeltä. Noin 60 kilometrin päässä Moskovasta moottorirekeemme tuli jokin vika. Päätettiin lähteä jalkaisin kahden virstan päässä sijaitsevalle Podsolnetšnojen rautatieasemalle ja ajaa sieltä junassa Moskovaan. Heitimme varusteet selkäämme ja lähdimme kahlaamaan lumessa. Poikkesimme sikäläisen Neuvoston valaistuun taloon toivoen saavamme puhelinyhteyden Moskovaan. Neuvostossa Iljitš varmaankin tunnettiin, mutta tahdottiin kai saada varmuus ja meiltä vaadittiin henkilöpapereita. Esitin Yleisvenäläisen TpKK:n todistuksen, jäsentodistukseni ja sanoin, että toiset olivat matkatovereitani ja olin valmis takaamaan, että he olivat luotettavia. Ulos lähdetyämme joku riensi Neuvostosta kuitenkin jälkeemme ja kysyi Iljitsiltä aivan suoraan, oliko hän Lenin. Myönteisen vastauksen saatuaan toveri esittäytyi entiseksi puna-armeijalaiseksi ja lähti saattamaan meitä rautatieasemalle. Siellä Iljitš ryhtyi itse tiedustelevaan, millä keinoin saatoimme jatkaa matkaa. Kulkulaitosten kansankomissariaatti ehdotti, että se lähettää heti veturin ja

vaunun. Iljitš kieltäytyi jyrkästi sellaisesta „ylellisyydestä” ja saatuaan tietää, että noin 40 minuutin kuluuttua oli tulossa tavara-juna, pyysi järjestämään meille siinä paikan.

Meidät sijoitettiin vaunuun, jossa oli lääketarpeita kuljetta-
van junan henkilökuntaa. He muuten ryhtyivätkin heti pyytämään Iljitšiä puolustajakseen: yli kahdestakymmenestä vaunusta oli enää jäljellä kymmenkunta, toiset oli matkalla eri paikoissa irrotettu junasta laakerien palamisen tähden tai kaikenlaisista muista syistä.

Ei ehditty kunnolla lämmitellä keskellä tavaravaunua seisovan peltiunin ääressä, kun vaunu tuli seuraavalla pysäkillä täyteen rautatieläisiä, myöhäisestä ajasta huolimatta (kello oli suunnilleen 12 yöllä) työläiset tulivat katsomaan „Iljitšiään”. Ujosteleva hymy huulillaan Iljitš puristi nokisia rasvaisia kouria. Tervehdysten jälkeen ruvettiin keskustelemaan siitä, mitä varten tarvitaan elintarvikkeiden hankintaryhmiä ja että elintarvikkeiden kuljetuskielto huononsi rautatieläisten asemaa. Iljitš selitti perinpohjaisesti, että jos rautatieläiset saavat luvan kuljettaa elintarvikkeita, niin sitä käyttävät keinottelijat hyväkseen ja kaikkien työläisten asema siitä vain huononee. Eräät työläiset innostuivat keskusteluun niin, etteivät huomanneet junan lähtöä ja ajoivat Iljitšin seurassa junassa seuraavalle pysäkillä.

* * *

Olimme kerran tehneet uuvuttavan kävelymatkan syvässä lumessa kahlaten ja istuuduimme levähtämään kannoille. Siinä ruvettiin laskemaan leikkiä ja kertomaan „metsästysjuttuja”. Eräs metsämies meni innoissaan niin pitkälle, että sanoi ampu-neensa Krimillä kahden puudan painoisen kotkan. Kävin siihen kiinni irvaillakseni ja kysyin, että se oli kenties ollut rautakotka jonkin ruhtinaan huvilan portinpielestä. Iljitš näytti nolostuvan toverin puolesta niin kuin häntä olisi itseään syytetty jostain sopimattomasta ja käänsi puheen heti toisille aloille.

* * *

Ajopaikasta loikkasi jänis ja Iljitš ampui sen tarkalla laukauksella. Odottamatta ajon päättymistä Iljitš kiiruhti tapetun jäniksen luokse. Juuri silloin loikkasi aivan lähellä toinen jänis ja piiloutui onnellisesti pensaikkoon. En malttanut olla sanomatta: „Kylläpä te nyt, lähditte ajamaan tapettua takaa ja pääs-titte elävän käsistänne”. Iljitš meni hämilleen:

— Niin todellakin, tein pahasti.

Ja lisäsi sovittelevasti:

— En tee enää toiste niin.

* * *

On talvi-ilta. Lepäämme talonpoikaistuvassa. Iljits kieltäytyy kivenkovaan teelasista niin kauan kuin toiset läsnäolleet eivät ole saaneet annostaan. Hänen peltinen sokerirasiansa kulkee miehestä mieheen. Hän tiedustelee huolehtivaisesti, ovatko toiset viluissaan tai kasteleet jalkansa. Isännän kanssa hän juttuaa talonväen elämästä ja oloista, mitä on huonoja puolia, onko harmia vallanelimistä tai erillisistä viranomaisista, mitä on talonpoikain mielestä tarpeen tehdä puutteellisuuksien poistamiseksi. Hän osasi ottaa oppiakin eikä ainoastaan opettaa. Ja tämän suurmiehen ja samalla niin tavallisen ja läheisen ihmisen keskusteluja kuunnellessa syntyi usein talvipakkasellakin sellainen tunnelma kuin olisi tuvan hirsiseinien läpi, vuosisataisen pimeyden halkoen pilkistänyt kevätaurinko ja ihmisestä toiseen pulpunneet vireyttävät solisevat keväiset virrat.

